

GEZ

KARTA ADRESOWA ZABYTKU

3. Miejscowość

PRĘŻYNKA

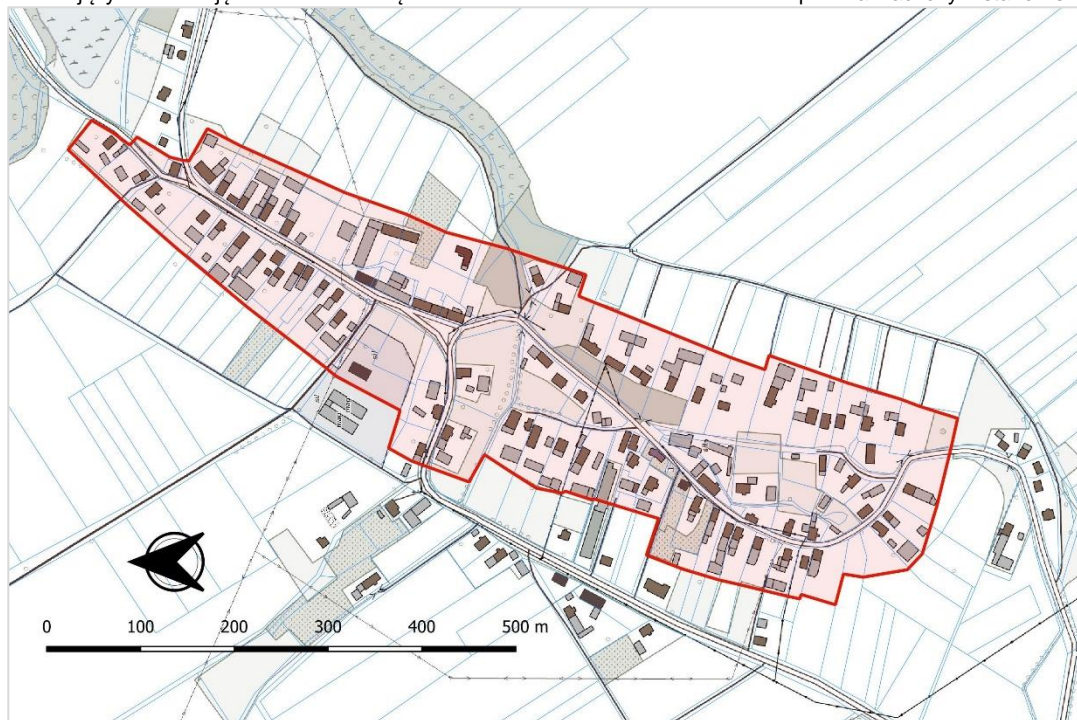
1. Nazwa

UKŁAD RURALISTYCZNY

2. Czas powstania

XIII w.

8. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym

4. Adres

nr

dz. nr

5. Przynależność administracyjna

Województwo **OPOLSKIE**

Powiat **PRUDNICKI**

Gmina **LUBRZA**

6. Formy ochrony

Nr rejestru zabytków:

MPZP:

8. Historia, opis i wartości

Miejscowość wzmiankowana po raz pierwszy w 1233 roku pod nazwą PRAMSIN MINOR. W latach 1421-1430 właścicielem Prężynki był rycerz Temchen z Borganie (Borzygniewa). Niewielka wieś licząca mniej niż 20 kmieci i zagrodników, rozwijała się bardzo powoli. Dopiero około XVI- XVII wieku, w okresie rozwoju gospodarki feudalnej, powstał we wsi folwark wraz z pałacem. Kolejne informacje o właścicielach majątku w Prężynce pochodzą z XIX wieku. Według różnych źródeł w 1810, bądź w 1818r. posiadłość kupiła hrabina Eloise von Matuschka von Toppolczan. Wioskę w 1868r. zamieszkiwały ją 672 osoby, spośród nich 669 było katolikami, a 3 ewangelikami. W tym czasie właścicielem majątku był Alfred von Matuschka, ordynat majoratu Pyszczyń. Po II wojnie światowej degradacja zasobów, szczególnie folwarku (likwidacja pałacu i oficyny).

Prężynka lokowana była na regularnym układzie ulicówki z układem pól niwowo- łąnowym. Genetyczne siedlisko wsi znajduje się w północnej części jej dzisiejszej zabudowy. Historyczna ulica na swym południowym i północnym krańcu rozwidła się w kierunku Prudnika i Lubrzy oraz Prężyny i Białej (przysiółka Dobroszewice). Genetyczną wieś kmiecią usytuowano, na skraju doliny ciek w wodnego, jednak poza terenami podmokłymi. Z tego powodu jej zabudowa sytuowana była regularnie po obu stronach wiejskiej ulicy, a jej układ na parcelach jest jednorodny (przykład typowej ulicówki). Kolejny rozwój przestrzenny z około XVI/XVII w. wprowadził zabudowę rolniczą sytuowaną w jej południowej części, przy drodze do Lubrzy. Układ przestrzenny tego zespołu zabudowy jest mniej jednorodny, ze względu na ciek wodny i podmokłe tereny zabudowa powstała po wschodniej stronie drogi w znacznym od niej oddaleniu, na wysokiej skarpie doliny, po zachodniej stronie zabudowa przylega do ulicy.

Układ ruralistyczny zachował fragmenty struktury związanej z historycznym rozwojem przestrzennym wsi, mimo rozbiórek lub modernizacji części zagród oraz folwarku w tym przebudowy elewacji i wtórnego zagospodarowania przestrzeni, czytelny jest historyczny charakter miejscowości posiadający skromne wartości zabytkowe.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Stan zachowania mierny. Występujące negatywne procesy demograficzne powodują, że zabudowa wsi popada w ruinę, nieużytkowane budynki popadają w ruinę, część natomiast jest modernizowana, bez uwzględnienia historycznej formy architektonicznej. Problemem są wtórne podziały własnościowe w obszarze folwarku, powodujące ahistoryczne zagospodarowanie przestrzeni (wygrodenia i nowa zabudowa) oraz częściowe, różnorodne remonty budynków, bez uwzględnienia jednorodności obiektów.

Zachowanie charakterystycznych elementów: utrzymania linii zabudowy, brył budynków (szczytowe usytuowanie, kąty nachylenia połaci dachowych, brak wysuniętych w szczytach okapów), tradycyjną kolorystykę dachów – dachówka w kolorze ceglastym lub ciemnoszarym, elewacji (kolorystyka naturalnego tynku, ściany bielone, ewentualnie pastelowe). W przypadku złego stanu zachowania poszczególnych obiektów dopuszczenie do wymiany substancji budowlanej z zachowaniem w/w wytycznych.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Iwona Solisz

listopad 2020r.

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)*

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków